

Slechtvalken in Tilburg

Begin 2020 belde Annemiek Backx mij, Ben Akkermans, of ik eens wilde komen kijken naar de slechtvalken die regelmatig op de toren van de Broekhovense kerk zaten. Zij vertelde mij dat de jongen in een boom zaten op het Stuivesantplein en zeker 's morgens vroeg te zien waren.

Op een zonnige zondagmorgen in mei dus maar eens gaan kijken.

Inderdaad zat er een slechtvalk op de rand van de dakgoot en aan de secreetsporen onder de klok was duidelijk te zien dat hier regelmatig slechtvalken moesten zitten.

Broekhovense kerk, oostzijde
Foto: Annemiek Backx

Op het Stuivesantplein vond ik geen slechtvalken. Opvallend was wel een aantal eksters die onder een boom iets aan het zoeken waren. Het bleek dat ze op zoek waren naar prooiresten die onder de bomen lagen. Duidelijk was te zien dat er verschillende veren en stukken vleugel en zelfs

koppen van vogels onder de boom lagen. Vooral veel merel- spreuwen en grote bonte specht resten. Dit was voor mij wat vreemd.

Annemiek vertelde mij dat ze hier de jonge slechtvalken gezien had en even later melde ze mij dat er weer een in de boom zat gevolgd door nog twee "valken" die op het gras gingen zitten. Het begon mij nu wat duidelijker te worden; de "valken" bleken jonge sperwers te zijn die kortelings uit het nest moesten zijn gekomen. Na wat zoeken was het nest dan ook al snel gevonden midden in een dichte iep boven een kinderspeelplaatsje. Bij toeval dus een succes volbroedgeval van de sperwer in de stad gevonden.

Sperwer

Foto: Annemiek Backx

Een paar dagen later melde Annemiek me dat er nu twee valken in de dakgoot zaten. Ze zou contact opnemen met de koster: Erik Daniels, met het verzoek om eens poolhoogte te gaan nemen in de toren. De koster reageerde direct positief en enkele dagen later zijn we de toren in geklommen. Vanaf de klokkenzolder op 45 meter hoogte was het nog een klim van 8 meter op een ladder om bij het luik te komen van waaruit de goot zichtbaar was. Bij het openen van het luik begonnen de slechtvalken luid krijsend rond de toren te vliegen. Direct werd het drama voor de valken zichtbaar.

Foto: Ralph Akkermans

Er lagen 3 eieren los in de goot die naar de gootafvoer gerold waren. Volgens Eric waren er het jaar daarvoor (2019) 3 jongen uitgevlogen. Maar dit jaar (2020) was het broedsel dus zichtbaar mislukt. Waarschijnlijk is er na een stevige bui zoveel water in de goot gekomen dat de eieren weggespoeld zijn. Al snel werd duidelijk dat er een nestgelegenheid geboden moest worden aan de valken om een drama als dit te voorkomen.

Samen met de koster en bouwkundig opzichter Frank van de Bogaard hebben we overlegd dat de nis aan de oostkant van de toren een redelijk gemakkelijke plaats zou zijn voor een nestkast. Na een kleine begroting gemaakt te hebben voor de bouwmaterialen zegde de gemeente Tilburg na aanvraag al snel de financiering toe en wij konden aan de slag.

Foto: Ralph Akkermans

Op 16 januari werd de kast geplaatst met voor de valken uitzicht over het Stuivesantplein.

Al snel werd er activiteit van de valken gezien rondom de nis in de toren waarin de kast staat. Enkele weken later werd er door de buurtbewoners gemeld dat er flink wat schermutselingen plaats vonden rond de toren door 4 slechtvalken. Onze eerste gedachten waren dus “dit wordt niets met broeden dit jaar”.

Een paar weken later meldde Annemiek dat de rust was teruggekeerd en dat er zelfs al af en toe een valk op het rooster van de kast te zien was. Regelmatig zaten er van nu af aan twee valken op de toren.

Foto: Annemiek Backx

Begin mei meldde Annemiek dat er minimaal 3 donsjongen te zien waren op het rooster voor de kast. Later bleken het er 4 te zijn.

Ondertussen had Peer Busink aangegeven dat er in de kast op de Beekse kerk ook 4 jonge slechtvalken uitgekomen waren en dat ze geringd zouden worden door de Werkgroep Slechtvalk Nederland. Een mooie gelegenheid om deze mensen uit te nodigen om ook “onze” valken te ringen. Op Hemelvaartsdag, 13 mei, zijn we samen met Peter van Genijgen van de Werkgroep slechtvalk Nederland de toren ingegaan. Drie kuikens lieten zich rustig pakken. Maar de vierde vluchtte de

dakgoot in. Volgens Peter waren ze 20 tot 25 dagen oud. Na de weging (800 – 1000 gram) en wat metingen aan vleugels en poten werden de kuikens geringd. Een aluminium ring (ringstation Arnhem) aan de ene poot en een grotere witte ring met grote letters voor herkenning van grotere afstand aan zijn andere poot. Volgens Peter waren alle drie de geringde kuikens waarschijnlijk van het vrouwelijk geslacht. Later op de avond meldde Annemiek dat het gevluichte jong weer veilig op de rand van de kast te zien was.

Foto: Ben van Gorkum

Foto: Annemiek Backx

Vrijdag 21 mei belde Annemiek mij dat er een jonge valk op de leeuw voor de kerk zat. Kennelijk was hij na zijn eerste vlucht niet meer in staat om op eigen kracht weer terug naar boven te vliegen. Met een groot visnet liet hij zich redelijk gemakkelijk gevangen nemen. Na haar, zij was geringd, in een kattenbench te hebben gedaan hebben we haar weer terug in het al lege nest gezet. Een van de jongen bleek op de rand van een lagere dakgoot te zitten. Ondertussen vlogen de oudervogels luid krijsend rond de toren. Misschien wel om ons te bedanken.

Interieur nestkast nadat de jongen waren uitgevlogen

Foto: Ben Akkermans

De laatste stand van zaken op dinsdag 8 juni is dat de 4 jongen nog steeds hun nestkast als thuisbasis tegen de avond opzoeken. Ondertussen ligt de nestkast zo vol met voornamelijk (post)duiven kadavers dat ze hun prooien maar in de dakgoot opeten. In het luchtruim rondom de toren is regelmatig een geweldig spektakel te zien van rond scherende jonge slechtvalken die zich het jagen eigen proberen te maken. Aan het gekrijs te horen lijkt dit niet altijd zonder frustratie te gaan, of zou het opwinding zijn over het jachtspel?

Het is mooi om te zien hoe de slechtvalken ondertussen helemaal geïntegreerd zijn in de wijk. De buurtbewoners spreken al over "onze valken" en leven mee met elke vordering die er gemaakt wordt in de lucht en op de klokkentoren. Mooi dat zowel kerk als gemeente als vrijwilligers dit mogelijk hebben gemaakt. Wat straks rest is het "lege-nest-syndroom" en niet alleen voor de ouders maar voor de hele wijk. Waar moeten we het dan toch met elkaar over hebben? We kunnen niet wachten tot volgend jaar als het hele feestje weer opnieuw begint. Maar vooralsnog nu nog even genieten van "het tuig van de bovenste richel".

Met dank aan de vrijwilligers voor het plaatsen van de nestkast:

Hans van den Berg

Ben van Gorkum

Ralph Akkermans